

Турдакунова А.С.

**АРАЛЫКТАН ОКУТУУ ТЕХНОЛОГИЯСЫНДА ТЕЛЕКОММУНИКАЦИЯЛЫК
КАРАЖАТТАРДЫН МҮМКҮНЧҮЛҮКТӨРҮН КОЛДОНУУ**

Турдакунова А.С.

**ВОЗМОЖНОСТИ ПРИМЕНЕНИЯ ТЕЛЕКОММУНИКАЦИОННЫХ СРЕДСТВ
В ДИСТАНЦИОННОМ ТЕХНОЛОГИИ ОБУЧЕНИЯ**

A.S. Turdakunova

**APPLICATION OF THE POSSIBILITY OF TELECOMMUNICATION MEANS
DISTANCE LEARNING TECHNOLOGY**

УДК:371.3.681.142

Бул макалада аралыктан окутуу технологиясында маалыматтык коммуникациялык технологиялардын мүмкүнчүлүктөрүн колдонуу каралган. Интернетти колдонуу азыркы учурда эң негизги каражат катары эсептелип келе жатат. Интернет колдонуучулар жөнүндө акыркы маалыматтар көрсөтүлдү.

Негизги сөздөр: интернет, телекоммуникация, видео-сабактар, чат-сабактар, веб-сабактар.

В этой статье рассматривается применение возможности информационно-коммуникационных технологий в дистанционном технологии обучения. В настоящее время интернет является основным инструментом. Дается последняя информация о пользователях интернета.

Ключевые слова: интернет, телекоммуникация, видеоурок, чат-урок, веб-урок.

In this article, the application of the possibility of information and communication technologies on distance teaching is considered. Currently, the internet in the main tool. The information about users of the internet is given better.

Key words: internet, telecommunication, videolesson, chat-lesson and web-lesson.

Кыргызстанга интернет 1995-жылдан тартып келе баштаган. Кыргызстанда интернет колдонуучулардын 32% жумасына 3-4 саат интернетте отуруша, 22% бир жумада 5-6 саат, 8% бир күндө 6 сааттан ашык убакытты интернет баракчаларын барактоо менен өткөрүшөт. Бүткүл дүйнөнү кучагына алган интернет тармагына кошулууну оңойлоткон технологиялардын катарына уюлдук телефондор да кирет. “Интернет саясатынын жарандык демилгеси” коомдук фондусунун интернет тармагын талдоо максатында жүргүзүлгөн изилдөөлөрүнүн жыйынтыгында Кыргызстандагы интернет колдонуучулардын 51% иш жеринен гана интернетке кошулушат. Ал эми 21% так ушул уюлдук телефондордун жардамы менен интернетке киришет. Изилдөөнүн жыйынтыгына ылайык өлкөдөгү интернет колдонуучулардын 8% болсо кафелерден интернетти пайдаланышат. Статистикага караганда Кыргызстанда интернет колдонуучулардын 75% 10 жаштан 30 жашка чейинкилер түзөт. Кыргызстанда интернет колдонуучулар да интернет үчүн бир кыйла акчаны коротушат. Жогоруда айтылган изилдөөлөрдүн жыйынтыгы көрсөткөндөй бир айда өлкөдөгү 760664 колдонуучунун 45% интернет үчүн 101 сомдон 500 сомго чейин,

25% 501 сомдон 1000 сомго чейин, 15% 1001 сомдон 3000 сомго чейин акча сараташат. Ал эми өлкө боюнча колдонуучулардын 15% гана иш жерлеринде бекер интернет колдонуучулары аныкталган. Ошондой эле Кыргызстандык интернет колдонуучулардын 32% жумасына 3-4 саат интернетте отуруша, 22% бир жумада 5-6 саат, 8% бир күндө 6 сааттан ашык убакытты интернет баракчаларын барактоо менен өткөрүшөт. Кыргызстандагы персоналдык ЭЭМ колдонуучулары интернет тармагына республикабыздын «дүйнөнү телефондоштуруу» жагында төмөнкү орундарда турганына карабастан акыркы 1-2 жылда кээ бир башка өлкөлөргө салыштырмалуу бир канча алга карай жол алды. Телекоммуникация (грек сөзү, tele - алыс, аралык, латын. communicatio - сүйлөшүү) башкача айтканда бардык маалыматтарды аралыкка берүүчү тармактар: радио, телевидение, телефон, телеграф, телетайп, телефакс, жана биз сөз кылып жаткан компьютердик телекоммуникациялык байланыш.

Коомдун информациялык муктаждыкка болгон талабына ылайык, окутуучунун негизги милдеттеринин бири болуп студенттердин информациялык маданиятынын керектүү деңгээлде жогорулашына салым кошуу болуп эсептелет. Ага болгон талаптардын бири – жаңы информациялык технологиялар менен бирге эле заманбап программалык каражаттарды пайдаланып информация жаатында сапаттуу иш алып баруу. Сабактарды өтүүдө, анын негизи заманбап компьютердик технологияларды колдонууда жана окутуу программаларын алууда болгону менен, окутуучунун сабакка даярдануу жана аны алып баруу жөндөмдүүлүгүнө байланышкан бир нече өзгөчөлүктөргө ээ. Материалды досканын жардамы менен кадимкидей эле сүйлөп баяндасак, ал эч кандай көрсөтмөлүүлүккө жатпайт, доскада баардык керектүү программалык кенендикти чагылдырууга мүмкүн эмес. Чынында, мурдатан даярдалган сүрөттүү көрсөтмө каражаттары сабактын жүрүшүндө кандайдыр бир деңгээлде жардам бериши мүмкүн, бирок аларды дагы окутуу программаларынын версиясынын улам өзгөрүп турушуна ылайык жаңыланып турушу зарыл. Окуу материалынын түшүндүрүлүшүнүн башка бир варианты – лабораториялык жана практикалык иштерде материалдын кагаз алып жү-

рүүчү жазылышында, тексттик файлдагы документте болгондугунда. Видеосабак текст түрүндө маалымат алмашууга караганда (виртуалдык окутуучу менен студенттин) байланышын чындыкка абдан эле жакындатат. Видеосабак аркылуу чыныгы убакытта (бир мезгилде) окутуучу менен студенттин бири-бирин көрүп да, сүйлөшүп да маалымат алмаша алышат.

Аралыктан окутуу технологиясын колдонуу интерактивдүү режимде эки же андан көп адамдын бири-бири менен байланышы, билим берүүнүн эффективдүү жана сапаттуу чөйрөсү болуп эсептелет.

Аралыктан окутуу технологиясын колдонуунун эффективдүү каражаты – видеометодду, эң негизгиси, видеосабакты (уюлдук телефон аркылуу) колдонууда турат. Видеосабактар – активдүү колдонуудагы жана билим берүү технологиясынын өнүгүп келе жаткан каражаты. Анын (видеосабак) белгилүүлүгүн чет өлкөлүк жана Ата Мекендик адабияттардын анализи далилдеп турат. Ар кандай чоң көлөмдөгү видеосабактар түрдүү билим берүүчүлүк тематикада болуп, дүйнөлүк интернетте чыгып жатат. Ошентип, видеосабактардын окутуу каражаты катары колдонулушу актуалдуу көрүнүш. Видеосабак – бул өзүнүн колдонулуучулук өзгөчөлүктөрүн камтыган инновациялык окутуу каражаты. Видеометод, окутуунун негизги принциптерине жооп берип жатып, информациянын экрандуу булактарынын (источник) жаралышынан баштап колдонулат (фильмоскоптор, проекторлор, киноаппараттар, телевизорлор, видеоманитфондор ж.б.). Видеоматериалдардын окутууда көрсөтүүгө даярдалышы жана колдонулушу компьютердик техниканын өнүгүшү менен өзгөрүп турат. Тигил же бул сабакты өтүүдө же материалды үйрөнүүдө, биринчиден болуп, көбүрөөк информацияны концентрациялык түрдө бере ала турган кинофильмдердин же слайддардын колдонулушу жөнүндө сөз болуп жатат. Компьютердик техниканын пайда болушунан баштап, окутуучу да, студент да информацияны экранда көрсөтүү мүмкүнчүлүгүнө ээ болушту. Видео сабактарды ар кандай сабактарда сабак берүү учурунда колдонууга болот. Даяр видеосабактарды интернет түйүндөрүнөн алып, негизинен, жаңы темаларды бышыктоодо, ошондой эле практикалык иштерди аткарууда справкалык аныктама катары колдонууга болот. Математика сабагында даяр видеосабактарды колдонууда эки негизги маселе келип чыкты:

1. Видеосабактардын узактыгынын көбүрөөк болушу;
2. Студенттердин аларга тааныш эмес адамдын түшүндүрмөсүн психологиялык жактан кабыл алууга даяр эместиги.

Ошондуктан биз айрым программаларды колдонуп өзүбүз видеофрагменттерди өз алдынча жаздырып, видеосабактарды уюштуруу туура деп эсептеймин. Мисалы, “Аралыктан окутуу технологиясын колдонууда студент менен окутуучунун байланышуусунда ”1-курстун студенттерине видеофрагмент-

терди уюлдук байланыша аркылуу окутуучунун конкреттүү мисалдарды колдонгон түшүндүрмөсүн студенттер жакшыраак кабыл аларын практика жүзүндө байкоого болот. Видеофрагменттерди пайдаланып практикалык иштерди жүргүзүүдө аларды справкалык аныктама катары колдонуу түзүгүрөөк, убактылары бири-бирине тыгыз болушу шарт (5-7 минута). Сабактын структурасы төмөндөгүлөргө бөлүндү: студенттердин суроолоруна жооп берүү; практикалык иштердин аткарылышы (керек болгон учурда студенттерге иштерди аткаруу маалында же аягында видео фрагменттерди карап алуу сунушталат). Студенттерге видеофрагменттерди маалымдамалык информация катары колдонгонду үйрөтүү керек, иш убагында пайда болгон суроолорго өзүлөрү жооп издеп тапканга аракеттенишет жана окутуучу тарабынан аларга көбүрөөк убакыт да бөлүнөт. Студенттердин ой сунуштары эске алынгандан кийин видео сабактарды колдонуунун төмөндөгү методикасын иштөө сунушталат: окутуучунун көсөтмөсү (видеороликтерди кароодо көңүл бурулат); видеосабактарды студенттердин көрүп чыгуусу (керек учурда кошумча түшүндүрмөлөр жүргүзүлөт); студенттер тарабынан практикалык иштердин аткарылышы; сабакты жыйынтыктоо, аткарылган ишти окутуучу менен бирдикте карап чыгуу, талкуулоо.

Видеосабактарды жана видеокөсөтмөлөрдү практикалык сабактарга колдонуу төмөндөгү эки жыйынтыкты жаратат: өтүлүп жаткан темага студенттердин кызыгуусу артты, жүргүзүлүп жаткан иштердин сапаты жакшырды жана темага тиешелүү болгон билимдин сапаты жогорулады; жаңы материалды түшүндүрүүдөгү кеткен убакыт кыскарды, студенттердин жекече иштерин кароого көбүрөөк убакыт бөлүндү; окутуу программалары менен жүргүзүлгөн иш процесси чыныгы убакытта өтөт. Видеосабактарды кандай өтүүнүн методикалары иштелип чыга элек, мультимедиялык технологиялардан айырмаланып, ал предмет катары каралган жок, анын сабактарга эффективдүү колдонулушуна системалуу баанын берилбегени; студенттер бир нече жолу видеосабактарды көрүүгө кайрылса болот; бир эле теманы бир нече аудиторияга түшүндүрүүдө окутуучунун жумушу жеңилдикке ээ болот. Видео сабактарды түзүү жана колдонуу окутуучунун өзүнүн иш тажрыйбасын колдонуп, ар бир аткарылып жаткан материалга чыгармачылык менен мамиле кылуусуна түрткү берет. Сапаттуу даярдалган видеосабак практикалык иштерде, лабораториялык жумуштарда көп кырдуу тапшырмаларды аткарып, ошону менен бирге эле ар бир студенттин жекече иш алып баруусуна мүмкүнчүлүк берет, алар окуу жайын бүтүргөндөн кийин тандаган кесибинде кыйынчылыкка учурашпайт.

2.Чат-сабактары. Чат технологияларды пайдалануу менен аткарылуучу окуу сабактары. Чат-сабактары синхрондуу өткөрүлөт, себеби бардык катышуучулар чатка бир убакытта кире алышат.

3. Веб-сабактар. Аралыктан окутуу технологиясын колдонууда сабактар, конференциялар, семинарлар, иштиктүү оюндар, лабораториялык иштер, практикумдар, окутуунун телекоммуникациялык каражаттар аркылуу ишке ашырылат.

Аралыктан окутуу технологиясы аркылуу даярдоодо жогоруда көрсөтүлгөн сабактын формаларын колдонууга болот. Ошентип аралыктан окутуу технологиясын колдонуу жаңы маалыматтык-коммуникациялык технологияларды инновациялык педагогикалык методикаларды колдонуп, окутуунун сапатын жогорулатууга багытталат жана адаптациялык билим берүүчү чөйрөнү түзүүгө мүмкүндүк берет.

Адабияттар:

1. Семибратова А.М. Использование современных информационных и коммуникационных технологий в образовательном процессе [Текст] / А.М. Семибратова. - М.: АПК и ПРО, 2004.
2. Тыричева, Е.А. Опыт создания видеокурса по информатике для самостоятельной подготовки студентов. [Текст] / Е.А. Тыричева. - Одесса: Черноморье, 2010. Т.9. - С. 54-57.
3. Уваров А.Ю. Компьютерная телекоммуникация современного образования. Педагогическая информатика. [Текст] / А.Ю. Уваров. - М., 1997.

Рецензент: к.пед.н., доцент Карагулов Д.